

**REALIZACJA LEGNICKIEGO BUDŻETU OBYWATELSKIEGO
EDYCJA 2016**

Raport z monitoringu

Opracowanie: Ryszard Skrzypiec

Ośrodek Badania Aktywności Lokalnej
Warszawa, styczeń 2016

Kontakt do realizatora projektu:

Stowarzyszenie Aktywności Obywatelskiej Bona Fides

e-mail: biuro@bonafides.pl

adres: ul. Warszawska 19 (pierwsze piętro), 40-009 Katowice

tel/fax: +48 32 203 12 18

strona internetowa: <http://bonafides.pl>

Partnerem w projekcie jest **Spółdzielnia Kooperatywa Pozarządowa w Warszawie**

Kontakt do autora raportu:

Ryszard Skrzypiec

obal.rskrzypiec@gmail.com

Raport podlega licencji Creative Commons Uznanie Autorstwa – na tych samych warunkach 3.0 Polska

<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

Raport powstał w ramach projektu:

SKONTROLUJ JAK DZIAŁA
BUDŻET OBYWATELSKI
W TWOJEJ GMINIE

Projekt jest współfinansowany z Funduszy EOG w ramach programu Obywatele dla Demokracji

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	4
2. Metodologia badania.....	5
2.1 Metody, techniki i narzędzia badawcze.....	5
2.2 Pytania badawcze.....	5
3. Fotografia Legnickiego Budżetu Obywatelskiego 2016.....	7
3.1 Legnicki Budżet Obywatelski 2016 w liczbach.....	7
4. Raport z monitoringu.....	8
4.1 Streszczenie.....	8
4.2 Tworzenie Regulaminu i Zespół ds. LBO.....	9
4.3 Wdrażanie LBO.....	12
4.4 Ewaluacja LBO.....	17
4.5 Zagadnienia ogólne.....	17
4.6 Podsumowanie – wnioski i rekomendacje.....	18

1. Wprowadzenie

Przedmiotem monitoringu, z którego raport prezentujemy, była procedura Legnickiego Budżetu Obywatelskiego 2016 (LBO) zrealizowana w pierwszych 10 miesiącach 2015 roku. Wybrane w ten sposób zadania inwestycyjne zostaną zrealizowane w roku 2016. Monitoring został wykonany w ramach projektu „Skontroluj jak działa budżet obywatelski w twojej gminie” realizowanego przez Stowarzyszenie Bona Fides w partnerstwie z Ośrodkiem Badania Aktywności Lokalnej działającym przy Spółdzielni Kooperatywa Pozarządowa z Warszawy. Realizacja projektu współfinansowana jest przez Fundację Batorego z Funduszy EOG w ramach Programu Obywatele dla Demokracji.

Celem projektu jest wypracowanie mechanizmów, które ułatwią lokalnym wspólnotom samorządowym stosowanie budżetu obywatelskiego (partycypacyjnego).

Władzom samorządowym wypracowanie i podjęcie racjonalnych decyzji co do celu uruchomienia tego mechanizmu, opracowania procedur regulujących jego funkcjonowanie oraz wyznaczenia zakresu działania mechanizmu: finansowego, czyli wielkości kwoty oddanej do bezpośredniego rozdysponowania przez mieszkańców, przedmiotowego, czyli rodzaju działań, których realizacja może zostać sfinansowana w ten sposób. A także sankcjonowanie rozstrzygnięć, które zapadną w wyniku zastosowaniu mechanizmu oraz okresową ocenę jego funkcjonowania i osiągniętych efektów.

Administracji samorządowej usprawnienie bieżącej obsługi mechanizmu na każdym etapie: projektowania zasad, zbierania i oceny wniosków, przeprowadzenia głosowania i wyboru zadań oraz realizacji wybranych przedsięwzięć, a także oceny funkcjonowania mechanizmu i jego efektów.

Mieszkańcom umożliwienie pełnoprawnego udziału we wszystkich etapach budżetu obywatelskiego: od projektowania samego mechanizmu, przez proponowanie własnych pomysłów, uczestnictwo w wyborze zadań po ocenę funkcjonowania mechanizmu i jego efektów. A także wzmocnienie ich roli w tym procesie poprzez uspołecznienie samego budżetu obywatelskiego oraz wskazanie możliwości i dostarczenie narzędzi do jego kontroli.

Raport składa się z następujących części: 1) metodologia badania, w której zestawiono najważniejsze informacje o sposobie realizacji badania; 2) fotografia LBO, w której zestawiono najważniejsze fakty o realizacji LBO; 3) syntetyczna prezentacja wyników monitoringu wraz z wnioskami i rekomendacjami; 4) analityczne opracowanie zebranych w trakcie badania danych przy zastosowaniu „Narzędzia do oceny projektowania, wdrażania i ewaluacji mechanizmu w samorządzie lokalnym”.

Końcowa wersja raportu zostanie opublikowana na stronie internetowej projektu Skontroluj jak działa budżet obywatelski w twojej gminie <http://bonafides.pl/>. Trafi także do lokalnych mediów.

Tyle, co przeczytacie Państwo w tym raporcie, zobaczyliśmy z zewnątrz. Naszym celem jest przede wszystkim zachęcenie Państwa do refleksji nad mechanizmem budżetu obywatelskiego. I choć formułujemy oceny, wnioski i rekomendacje pod adresem badanego mechanizmu, licząc na to, że nasze uwagi przyczynią się do wprowadzenia korzystnych zmian, to głównym celem jest prezentacja sposobu jego obywatelskiej kontroli. Liczymy na Państwa uwagi, komentarze do samego raportu, ale zachęcamy także do dyskusji na kształtem i funkcjonowaniem mechanizmu budżetu obywatelskiego w Państwa Mieście.

Zespół projektu

Skontroluj jak działa budżet obywatelski w twojej gminie

2. Metodologia badania

2.1 Metody, techniki i narzędzia badawcze

Badanie polegające na śledzeniu przebiegu procedury i gromadzeniu danych, realizowano od połowy kwietnia do października br. W dniu 10 marca br. na adres e-mail kontaktowy Punktu Informacyjnego LBO Urzędu Miasta Legnicy (lbo@legnica.eu) wysłano pytania o to: „Czy przewidywana jest realizacja kolejnej edycji Legnickiego Budżetu Obywatelskiego na rok 2016? A jeśli tak, to czy rozpoczęto już przygotowania do przeprowadzenia tej edycji?” Równocześnie poinformowano o tym, że realizacja kolejnej edycji LBO zostanie objęta monitoringiem w ramach projektu „Skontroluj jak działa budżet obywatelski w twojej gminie”. Z uwagi na brak odpowiedzi po około dwóch tygodniach skontaktowano się telefonicznie z Punktem celem uzyskania potwierdzenia realizacji kolejnej edycji LBO oraz poinformowania o objęciu tego procesu monitoringiem ze strony naszego Ośrodka.

Monitoring, polegający na śledzeniu przebiegu procedury i gromadzeniu danych, realizowano od początku kwietnia do końca października. Dane wprowadzano do Narzędzia na bieżąco, roboczą wersję raportu opracowano w październiku, zaś finalną na początku stycznia 2016 r.

Wstępną wersję raportu przesłano do Urzędu Miasta Legnicy (na adres osoby odpowiedzialnej za realizację LBO) z prośbą o komentarz, korekty, uwagi i uzupełnienia w dniu 6 listopada. Równolegle udostępniono go także przedstawicielowi strony społecznej i zarazem radnemu Rady Miasta Legnicy z podobną prośbą jak ta skierowana do przedstawiciela Urzędu Miasta. Do dnia opracowania finalnej wersji raportu z monitoringu LBO nie otrzymano żadnej odpowiedzi na oba te e-maile.

Monitoring przeprowadzono z wykorzystaniem przede wszystkim metody analizy danych zastanych – urzędowych i doniesień prasowych. Podstawową techniką gromadzenia danych było śledzenie stron internetowych: LBO, Miasta Legnica, mediów lokalnych (wykaz wykorzystanych źródeł zawiera Aneks do niniejszego raportu część 2 „Wykaz źródeł informacji”).

Zebrane dane opracowano przy zastosowaniu autorskiego „Narzędzia do oceny projektowania, wdrażania i ewaluacji mechanizmu w samorządzie lokalnym”¹. Narzędzie w formie listy pytań otwartych, półotwartych i zamkniętych pozwala zgromadzić informacje i dokonać oceny następujących aspektów realizacji budżetu obywatelskiego (partycypacyjnego) w wybranej gminie:

- tworzenie regulaminu;
- zespół ds. budżetu obywatelskiego;
- wdrożenie BO ZW, w tym: 1) system informacji o budżecie obywatelskim, 2) składanie wniosków, ich ocena i wybór zadań do realizacji; 3) realizacja wybranych zadań; 4) ewaluacja wdrożenia budżetu obywatelskiego;
- problemy horyzontalne (ogólne), w tym relacje budżetu obywatelskiego z politykami publicznymi obowiązującymi w wybranej gminie, efekty społeczne wdrożenia budżetu obywatelskiego;
- zasoby budżetu obywatelskiego, w tym pula środków oddanych do rozdysponowania przez mieszkańców, zasoby związane z wdrożeniem procedury.

Wyniki badania przy zastosowaniu Narzędzia prezentujemy w Aneksie do niniejszego raportu część 1 „Wyniki monitoringu”.

2.2 Pytania badawcze

Monitoring realizacji procedury budżetu obywatelskiego w mieście Legnica w 2015 roku ma pozwolić odpowiedzieć na następujące pytania badawcze.

- W jaki sposób uregulowano zasady LBO?
- Czy LBO jest realizowany zgodnie z jego założeniami (np. zgodność z Regulaminem lub innym dokumentem o podobnym charakterze)?
- Czy realizacja LBO spełnia wymogi uspołecznienia, poszanowania procedur demokratycznych i inne na każdym z etapów?

¹ Wersję edytowalną na zasadzie wolnego dostępu umieszczono na stronie <http://bonafides.pl/>.

- Czy realizacja LBO ma znaczenie wspólnototwórcze (np. przyczynia się do zwiększenia aktywności społecznej, wzmacnia, integruje wspólnotę lokalną/samorządową)?
- Czy jakiś element LBO spełnia wymogi dobrej praktyki? Jeśli tak, to w jakim zakresie?
- Czy mechanizm LBO uwzględnia dokonywanie okresowej oceny funkcjonowania?
- Czy mechanizm LBO uwzględnia elementy monitorowania jego wdrożenia i realizacji wybranych zadań?
- Czy w funkcjonowaniu LBO stwierdzono jakieś dysfunkcje? Jeśli tak, to jakie (np. obchodzenie regulaminu, inne zjawiska)?
- Czy zasady LBO umożliwiają rozstrzygnięcie wątpliwości (np. w zakresie składania wniosków, ich weryfikacji, głosowania, wyboru i realizacji wybranych projektów)?

Uzyskane odpowiedzi pozwolą ocenić zarówno samą procedurę pod kątem takich aspektów, jak m. in.: kompletność, adekwatność, efektywność, uspołecznienie czy stymulowanie partycypacji społecznej, a także sposób jej przeprowadzenia, głównie z uwagi na zgodność z postanowieniami Regulaminu. Jednak nie o samą ocenę tu chodzi. Wyniki badania, sformułowane wnioski i rekomendacje mogą zostać wykorzystane przy przeprowadzaniu kolejnych edycji procedury budżetu obywatelskiego lub przynajmniej do refleksji nad dotychczasowymi doświadczeniami.

3. Fotografia Legnickiego Budżetu Obywatelskiego 2016

Miasto Legnica

Miasto na prawach powiatu, populacja: 101,0 tysięcy mieszkańców, planowane wydatki z budżetu miasta Legnica w 2016 r. – 441,1 mln, w tym majątkowe 42,9 mln zł².

3.1 Legnicki Budżet Obywatelski 2016 w liczbach

Podstawa prawna realizacji LBO 2016: Zarządzenie Nr 216/PM/2015 Prezydenta Miasta Legnicy z dnia 15 kwietnia 2015 r. w sprawie zasad oraz trybu tworzenia i realizacji Budżetu Obywatelskiego - Partycypacyjnego miasta Legnicy. Okres realizacji: kwiecień (tworzenie Regulaminu LBO) – 23 października 2015 r. (ogłoszenie wyników LBO), czyli 6 miesięcy i 3 tygodnie.

dane	edycja poprzednia (rok 2015)	edycja monitorowana (rok 2016)
wielkość LBO		
1.1 Wysokość puli LBO (w mln zł)	2,0	2,2
1.2. Odsetek wydatków z budżetu JST w danym roku	0,46%	0,5%
1.3 Wykorzystanie puli środków (w %)	91,6%	95%
typy dopuszczalnych zadań		
2.1 Ze względu na cel (inwestycyjne/nieinwestycyjne)	inwestycyjne	inwestycyjne
2.2 Typ projektów ze względu na zasięg terytorialny (ogólnomiejskie/dzielnico-we)	osiedlowe	osiedlowe
2.3 Inny podział		
liczba projektów		
3.1 Złożone	73	87
3.2 Pozytywnie zweryfikowane	49	63
3.3 Wybrane do realizacji	10	11
3.4 Zrealizowane	brak danych	nie dotyczy
głosowanie ⁽¹⁾		
4.1 Liczba oddanych głosów/głosujących	8 128	13 600
4.2 Frekwencja ⁽²⁾	10,1%	17,3%
4.3 Głosy (karty) nieważne	211	brak danych
4.4 Głosy niewykorzystane ⁽³⁾	60%	67%

⁽¹⁾ statystyki <http://www.lbo.legnica.eu/> (dostęp 26.10.2015 r.)

⁽²⁾ w stosunku do uprawnionych do udziału w wyborach samorządowych w dniu 30 listopada 2014 r. (za <http://wybory2014.pkw.gov.pl/pl/wyniki/gminy/view/26201>, dostęp 26.10.2015 r.) i w głosowaniu do Parlamentu w dniu 25 października 2015 r. (za <http://parlament2015.pkw.gov.pl/Frekwencja/0262>, dostęp 26.10.2015 r.)

⁽³⁾ jako odsetek liczby punktów uzyskanych przez „zwycięskie zadania” w stosunku do ogólnej liczby punktów uzyskanych przez wszystkie projekty, każdy głosujący dysponuje liczbą 5 punktów

² Za: Zarządzenie Nr 777/PM/2015 Prezydenta Miasta Legnicy z dnia 16 listopada 2015 r. w sprawie projektu uchwały budżetowej miasta Legnicy na rok 2016

4. Raport z monitoringu

4.1 Streszczenie

Procedura Legnickiego Budżetu Obywatelskiego realizowana jest od roku 2013, więc w roku bieżącym została przeprowadzona po raz trzeci. Podstawę prawną realizacji LBO 2016 stanowiło kilka Zarządzeń Prezydenta Miasta Legnicy, przede wszystkim Nr 216/PM/2015 z dnia 15 kwietnia 2015 r. w sprawie zasad oraz trybu tworzenia i realizacji Budżetu Obywatelskiego-Partycypacyjnego miasta Legnicy, którym uruchomiono proces budżetu obywatelskiego w 2016 roku.

Zgodnie z informacją na stronie internetowej LBO (<http://www.lbo.legnica.eu/>) „Budżet obywatelski to specjalnie wydzielona kwota z budżetu naszego miasta o przeznaczeniu której zadecydują bezpośrednio mieszkańcy Legnicy.” Zaś propozycje mogą dotyczyć wyłącznie inwestycji z najbliższego ich otoczenia. Co ciekawe takie ograniczenie dotyczy jedynie zgłaszania, natomiast już nie wyboru zadań do realizacji.

Mieszkańcy Legnicy mogą zadecydować o realizacji inwestycji na kwotę stanowiącą „do 5 % wydatków inwestycyjnych budżetu miasta danego roku budżetowego”. W edycji LBO 2015 ten wskaźnik wyniósł 4,4%, zaś w edycji LBO 2016 nawet przekroczył ten poziom i wyniósł 5,1%. Co jednak nie zmienia faktu, że kwota oddana do dyspozycji mieszkańcom stanowi nie więcej niż 0,5% wszystkich wydatków z budżetu miasta Legnicy, zaś spod zakresu współdecydowania wypadają decyzje w wielu ważnych dla życia mieszkańców i funkcjonowania społeczności samorządowej sprawach.

Regulamin LBO nie odnosi się do kilku ważnych etapów, rekomendowanych jako standardy realizacji procedur typu budżet obywatelski/partycypacyjny: tworzenia i/lub wprowadzania zmian do Regulaminu kolejnej edycji, prowadzenia kampanii edukacyjno-aktywizujących, realizacji przedsięwzięć wybranych w ramach procedury, ewaluacji przebiegu edycji i uzyskanych efektów (rzeczowych i społecznych).

Nie dotarliśmy do informacji o pierwszym etapie, czyli wprowadzaniu zmian w Regulaminie LBO, poza wiadomością, że takie zmiany zostały wprowadzone. Wprowadzone zmiany wydają się usprawniać realizację LBO, choć nie zwiększają poziomu partycypacji mieszkańców w tym procesie. Nie znamy uzasadnienia ich wprowadzenia.

W ramach procedury działają dwa odrębne zespoły do czynności technicznych (weryfikacja wniosków i ustalenie wyników głosowania), w jednym z nich zasiadają przedstawiciele strony społecznej. Natomiast brak ciała zdolnego ocenić przebieg zrealizowanej procedury oraz zaprojektować niezbędne korekty, nie tylko ją usprawniające, ale także zwiększające poziom partycypacji społecznej.

System informowania o LBO opiera się na specjalnie w tym celu utworzonej stronie internetowej, którą uzupełniają profil na portalu Facebook oraz informacje publikowane na stronie internetowej Urzędu Miasta. I choć zawartość strony LBO trzeba ocenić pozytywnie – dostarcza informacji niezbędnych do udziału w procedurze jako wnioskodawca i głosujący oraz zorientowania się w przebiegu większości etapów LBO, to jednak system wydaje się mało spójny, szczególnie w zakresie aktywizowania do udziału w poszczególnych etapach oraz informowania o realizacji wybranych zadań. O tym ostatnim decyduje brak zbiorczej informacji – poza dość ulotną z natury wystawą organizowaną na legnickim Rynku – oraz wybiórcze informacje o realizacji poszczególnych zadań publikowane na stronie internetowej Urzędu Miasta czy profilu na portalu Facebook.

Procedura LBO wydaje się stosunkowo prosta. Regulamin obejmuje pozycje niezbędne do efektywnego przeprowadzenia LBO, choć niektóre warunki i wymogi trzeba uznać za wygórowane (wiek uprawnionych do udziału) lub niepotrzebne konieczność podania numeru PESEL na liście popierających wnioski czy danych identyfikacyjnych dowodu tożsamości na karcie do głosowania).

Procedura LBO została przeprowadzona planowo, w okresie od kwietnia do 22 października 2015 r. Zaobserwowano zwiększające się zainteresowanie udziałem na każdym z etapów, czyli składania wniosków i głosowania. Do LBO edycji 2016 złożono 87 propozycji zadań, na etapie weryfikacji odrzucono co czwarty,

co należy uznać za stosunkowo duży odsetek w porównaniu z innymi monitorowanymi miastami. Zgodnie z Regulaminem, każdy głosujący mógł oddać przydzielić po 5 pkt na jeden projekt. W głosowaniu wzięło udział ponad 13 000 osób, które oddały ponad 67 000 głosów, to zdecydowanie więcej niż w roku ubiegłym (szacunkowo głosował co 5. uprawniony). W wyniku głosowania do realizacji wybrano 11 zadań, czyli po 1 na każdy obszar, co nieco mąci pozytywny obraz przebiegu procedury. Realizacja LBO edycji 2016 od momentu ogłoszenia rozpoczęcia przyjmowania wniosków do momentu ogłoszenia wyników głosowania odbyła się w dużej mierze zgodnie z zapisami Regulaminu i harmonogramem. Na etapie głosowania miały miejsce sytuacje, które mogły mieć wpływ na wynik głosowania (przedwczesne uruchomienie systemu do głosowania elektronicznego i fałszerstwa). Wpływ tego pierwszego nie jest znany, te drugie zostały skorygowane.

Listy mocnych i słabych stron LBO wydają się porównywalne. Do tej pierwszej kategorii zaliczymy m. in.:

- funkcjonalną stronę internetową, która pozwala wziąć udział w procedurze i śledzić jej przebieg;
- system wsparcia udzielanego potencjalnym wnioskodawcom w formie FAQ, cennika przykładowych inwestycji, Punktu Informacji, co sprzyja poprawnemu przygotowaniu wniosku;
- konieczność uzyskania poparcia pod wnioskiem określonej liczby osób i uzasadnienia realizacji projektu, co wydaje się uspołeczniać pomysł i zmusza potencjalnego projektodawcę do wykroczenia poza interes własny lub ograniczonego kręgu osób;
- zapis Regulaminu o ujęciu wybranych zadań w projekcie budżetu i faktyczną realizację tego zapisu, co niewątpliwie zwiększa zaufanie potencjalnych uczestników do mechanizmu
- utworzenie gęstej sieci punktów do głosowania, co wydaje się wyrównywać szanse różnym kategoriom uczestników;
- publikacja dokumentacji z etapu weryfikacji i głosowania (protokoły Zespołów powołanych do weryfikacji i przeprowadzenia wyboru projektów);
- uspołecznienie procesu weryfikacji i opracowania wyników przez włączenie do jednego z zespołów przedstawicieli lokalnych sieci organizacji pozarządowych.

Natomiast na liście minusów znalazły się m. in.:

- wielkość puli środków (0,5% wydatków budżetu miasta) oddanych do bezpośredniej decyzji mieszkańców;
- zawężenie zakresu przedmiotowego wyłącznie do inwestycji oraz struktura podziału środków pomiędzy obszary miasta, co powoduje, że mieszkańcy mają wpływ na realizację jedynie kilkunastu zadań, których wpływ na funkcjonowanie miasta jest stosunkowo ograniczony, choć niewątpliwie zaspokajają potrzeby niektórych grup mieszkańców;
- brak informacji o etapie wprowadzania zmian w Regulaminie;
- brak powiązania LBO z politykami miejskimi (strategiami, programami, planami), co może prowadzić do realizacji przedsięwzięć zaspokajających kapryśność mieszkańców a nie potrzeby społeczności lokalnej;
- ograniczenie zbiorowości uczestników wyłącznie do grona pełnoletnich mieszkańców Legnicy;
- brak działań edukujących i aktywizujących czy deliberacyjnych, które być może mogłyby obniżyć odsetek głosów niewykorzystanych;
- niespójne działania informacyjne, szczególnie o charakterze promocyjnym oraz w zakresie informowania o uzyskanych efektach (brak zbiorczej, publicznie dostępnej informacji na ten temat).

Ponadto rekomenduje się zmianę sposobu głosowania: bądź poprzez likwidację puli 5 punktów, bądź umożliwienie podziału tych punktów pomiędzy większą liczbę projektów.

W dalszych częściach raportu prezentujemy pogłębione analizy powyższych aspektów LBO.

4.2 Tworzenie Regulaminu i Zespół ds. LBO

Procedura Budżetu Obywatelskiego Miasta Zduńska Wola realizowana jest od roku 2013, więc w roku bieżącym została przeprowadzona po raz trzeci. Podstawę prawną realizacji LBO 2016 stanowiły następujące Zarządzenia Prezydenta Miasta Legnicy:

- Nr 216/PM/2015 z dnia 15 kwietnia 2015 r. w sprawie zasad oraz trybu tworzenia i realizacji Budżetu Obywatelskiego-Partycypacyjnego miasta Legnicy, którym uruchomiono proces budżetu obywatelskiego w 2016 roku;

- Nr 219/PM/2015 z dnia 15 kwietnia 2015 r. w sprawie powołania Punktu Informacyjnego Budżetu Obywatelskiego-Partycypacyjnego miasta Legnicy;
- Nr 218/PM/2015 z dnia 15 kwietnia 2015 r. w sprawie powołania Zespołu Kwalifikacji Projektów (Zadań);
- Nr 217/PM/2015 z dnia 15 kwietnia 2015 r. w sprawie powołania Zespołu Technicznej Oceny Projektów (Zadań);
- Nr 389/PM/2015 z dnia 17 czerwca 2015r.zmieniające zarządzenie w sprawie zasad oraz trybu tworzenia i realizacji Budżetu Obywatelskiego-Partycypacyjnego miasta Legnicy.

Dokumenty regulujące zasady i tryb realizacji LBO podano do publicznej wiadomości przed 18 maja br.³ Upoważnienie do przeprowadzenia procedury wynika z „Zasad podpisywania aktów prawnych i innych dokumentów urzędowych będących załącznikiem nr 5 do regulaminu organizacyjnego Urzędu Miasta Legnicy”⁴.

Zgodnie z informacją na stronie internetowej LBO (<http://www.lbo.legnica.eu/>) „Budżet obywatelski to specjalnie wydzielona kwota z budżetu naszego miasta o przeznaczeniu której zadecydują bezpośrednio mieszkańcy Legnicy.” Zaś propozycje mogą dotyczyć wyłącznie inwestycji z najbliższego ich otoczenia.

Mieszkańcy Legnicy mogą zadecydować o realizacji inwestycji na kwotę stanowiącą „do 5 % wydatków inwestycyjnych budżetu miasta danego roku budżetowego”. W edycji LBO 2015 ten wskaźnik wyniósł 4,4%, zaś w edycji LBO 2016 przekroczył założony pułap i wyniósł 5,1%⁵. To jeden z nielicznych przypadków określenia w procedurze budżetu obywatelskiego w naszym kraju kwoty oddanej pod decyzję mieszkańców jako odsetka wydatków z budżetu miasta, w szczególności inwestycyjnych. Co jednak nie zmienia faktu, że ta kwota stanowi nie więcej niż 0,5% wszystkich wydatków z budżetu miasta Legnicy, zaś spod zakresu współdecydowania wypadają decyzje w wielu ważnych dla życia mieszkańców i funkcjonowania społeczności samorządowej sprawach (np. odnośnie organizacji i funkcjonowania komunikacji, oświaty, pomocy społecznej, kultury i wielu innych obszarów zarządzania miastem).

Regulamin LBO nie odnosi się do etapu opracowania zasad i trybu LBO, ani wprowadzania zmian w obowiązującej procedurze. Właściwie nie wiele wiemy o etapie przygotowania zasad edycji LBO 2016. Nie znaleźliśmy żadnych informacji na ten temat ani na stronie internetowej LBO, ani Urzędu Miasta Legnicy, ani w jego BIP. Poza opublikowaną w zakładce Wiadomości na stronie internetowej Urzędu Miasta informacją, że w zasadach wprowadzono zmiany, które uwzględniają „oczekiwania i wnioski mieszkańców, wyrażone w sondażu dotyczącym Legnickiego Budżetu Obywatelskiego, prezydent Legnicy dokonał zmian w swym zarządzeniu, dotyczącym zasad i procedur LBO”⁶. **Nie posiadamy żadnych informacji na temat tego sondażu – nie znamy jego autora(ów), czasu i sposobu przeprowadzenia, wyników. Nie wiemy także czy w pracach nad zmianami Regulaminu brały udział osoby spoza grona pracowników Urzędu Miasta, jak mieszkańcy i/lub przedstawiciele organizacji pozarządowych czy radni. W tej sytuacji ocena tego etapu realizacji LBO, w szczególności stopnia jego uspołecznienia⁷, jest niemożliwa.**

Nowe zasady LBO do publicznej wiadomości podano na stronie internetowej Urzędu Miasta Legnicy w zakładce Wiadomości oraz na stronie LBO w dniu 18 maja br. Zgodnie z tą informacją zmiany w prowadzone do Regulaminu obejmują:

- zmianę formuły głosowania, które w tej edycji odbywać się będzie wyłącznie w formie elektronicznej i likwidację głosowania przy pomocy kart papierowych. Głos będzie można oddać w wyznaczonych punktach do głosowania wyposażonych w komputer i fachową obsługę;
- wyodrębnienie jedenastego obszaru z największego powierzchniowo obszaru nr 6;

³ Za: http://www.portal.legnica.eu/aktualnosc-7126-budzet_obywatelski_ze_zmianami.html (dostęp 26.10.2015 r.)

⁴ Zarządzenie Prezydenta Miasta Nr 216/PM/2015

⁵ Obliczenia własne na podstawie: Uchwały Nr III/14/14 Rady Miejskiej Legnicy z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie budżetu miasta Legnicy na rok 2015 oraz Zarządzenia Nr 777/PM/2015 Prezydenta Miasta Legnicy z dnia 16 listopada 2015 r. w sprawie projektu uchwały budżetowej miasta Legnicy na rok 2016.

⁶ Za: http://www.portal.legnica.eu/aktualnosc-7126-budzet_obywatelski_ze_zmianami.html (dostęp 26.10.2015 r.)

⁷ W pewnym stopniu za uspołecznienie procedury można uznać spotkania Prezydenta Miasta z mieszkańcami organizowane od lat w ramach cyklu konsultacyjnego „Bliżej legniczan i ich spraw”. Jednak z dostępnych relacji wynika, że problematyka LBO jest tylko jedną z wielu i raczej traktowana promocyjnie (Zob. http://portal.legnica.eu/aktualnosc-5626-spotkanie_konsultacyjne_po_raz_90.html, dostęp 27.10.2015 r.).

- zwiększenie puli „budżetowych środków zapewnianych na realizację zadań LBO” do kwoty 2 200 000 zł, co wynika ze zwiększenia liczby Obszarów.⁸

Na podstawie porównania regulaminów LBO edycji 2015⁹ i 2016 stwierdzamy, że lista wprowadzonych zmian jest dłuższa. Po pierwsze, Regulamin edycji LBO 2015 stanowił załącznik do Zarządzenia, gdy w edycji 2016 jest w treści tegoż Zarządzenia.

Regulamin edycji LBO 2016 określa następujące elementy procedury:

- 1) zasady ogólne realizacji LBO, to znaczy dobrowolność udziału mieszkańców, konsultacyjny charakter procedury oraz gwarancje przeznaczenia środków z puli LBO na wybrane w ramach tej procedury zadania;
- 2) podmiotowe i przedmiotowe zasady składania propozycji do LBO;
- 3) procedurę postępowania (weryfikacji) ze złożonymi wnioskami;
- 4) zasady głosowania i wyboru zadań do realizacji;
- 5) warunek uwzględnienia przez Prezydenta Miasta wybranych zadań „w uchwale budżetowej miasta Legnicy na kolejny rok budżetowy” oraz podania tych wyników do wiadomości publicznej;
- 6) wartość globalnej puli środków wydzielonych w ramach LBO oraz utworzenie Punktu Informacyjnego Budżetu Obywatelskiego-Partycypacyjnego miasta Legnicy.

Lista najważniejszych zmian wprowadzonych do Regulaminu LBO 2016 obejmuje (oprócz wymienionych powyżej) także:

- 1) wydłużenie okresu składania wniosków z 8 do 13 dni (§ 2 pkt 6);
- 3) wydłużenie okresu weryfikacji wniosków przez Zespół Technicznej Oceny Projektów (Zadań) o 4 dni (§ 3 pkt 1 i 5);
- 4) wydłużenie o jeden dzień okresu głosowania (§ 4 pkt 1);
- 5) wykreślenie zapisu zobowiązującego Zespół Kwalifikacji Projektów do weryfikacji ważności oddanych głosów (§ 4 pkt 4);
- 6) wykreślenie konieczności uwzględnienia w wynikach głosowania liczby głosów nieważnych (§ 4 pkt 5)¹⁰;
- 7) dodanie konieczności podania numeru PESEL przez popierającego wniosek.

Wprowadzone zmiany nie mają charakteru rewolucyjnego i nie zmieniają zasadniczo filozofii Legnickiego Budżetu Obywatelskiego. Większość z nich trzeba uznać za korzystne z punktu widzenia sprawności realizacji tej procedury.

W ramach procedury LBO Zarządzeniami Prezydenta Miasta powołuje się dwa Zespoły: - Zespół Technicznej Oceny Projektów (Zadań) – ZTOP i Zespół Kwalifikacji Projektów (Zadań) – ZKP. Oba o charakterze technicznym: pierwszy dla weryfikacji złożonych wniosków, a drugi dla opracowania wyników głosowania. Pierwszy całkowicie złożony z przedstawicieli administracji samorządowej, drugi z udziałem (mniejszym niż 1/3 składu) przedstawicieli strony społecznej – głównie ciał reprezentujących różne środowiska: organizacje pozarządowe i sportowe oraz osoby: seniorów, młodzież i osoby niepełnosprawne. Działalność tych Zespołów nie odnosi się do etapu tworzenia zasad i trybu realizacji LBO.

Podsumowując, z uwagi na brak informacji na temat realizacji tego etapu LBO, czyli tworzenia zasady wdrożenia procedury, nie jesteśmy w stanie ocenić stopnia uspołecznienia procesu przygotowania zmian do Regulaminu LBO edycji 2016. Z dostępnymi informacjami, a dysponujemy jedynie informacją prasową, trudno wnioskować kto był zaangażowany w opracowanie tych zmian, nie wiemy także jaki faktycznie był udział mieszkańców, poza dość lakonicznym stwierdzeniem, że brali udział w sondażu. Warto zadać sobie pytanie czy liczba zespołów o charakterze technicznym, nawet, jeśli w jednym z nich zasiadają przedstawiciele strony społecznej nie jest zbyt duża, natomiast brakuje ciała zdolnego ocenić przebieg zrealizowanej procedury oraz zaprojektować niezbędne korekty, nie tylko ją usprawniające, ale także zwiększające poziom partycypacji społecznej?

⁸ Za: http://www.portal.legnica.eu/aktualnosc-7126-budzet_obywatelski_ze_zmianami.html (dostęp 26.10.2015 r.).

⁹ Ustanowionych Zarządzeniem Nr 182/PM/2014 Prezydenta Miasta Legnica z dnia 2 kwietnia 2014 r. w sprawie zasad oraz trybu tworzenia i realizacji i Budżetu Obywatelskiego-Partycypacyjnego miasta Legnicy.

¹⁰ Wykreślając ten podpunkt nie zmieniono numeracji kolejnych.

4.3 Wdrażanie LBO

Regulamin nie odnosi się do ważnego aspektu realizacji budżetu obywatelskiego, jakim jest kampania informacyjno-edukacyjna, choć jej prowadzenie przewiduje harmonogram. Tego typu kampania miała zostać zrealizowana w okresie maj-czerwiec, jednak nie dysponujemy informacjami umożliwiającymi weryfikację realizacji tej kampanii¹¹.

Informacje o LBO zamieszcza się przede wszystkim na stronie internetowej miasta w zakładce poświęconej LBO i jego kolejnym edycjom www.lbo.legnica.eu oraz zakładce Aktualności. Publikowane są także w lokalnych i ponadlokalnych mediach.

Na stronie znajdują się następujące zakładki:

- Co to jest budżet obywatelski?, w której zaprezentowano ogólną ideę LBO;
- Harmonogram realizacji LBO;
- Jak napisać projekt?
- Składanie projektów – w dwóch wymienionych powyżej zakładkach zaprezentowano najważniejsze wymogi związane z opracowaniem wniosku do LBO;
- Lista zgłoszonych projektów, w której zamieszczono wykaz wszystkich projektów złożonych do LBO wraz z ich krótkim opisem oraz linkiem do skanu pierwszej strony wniosku (opis) z utajnionymi danymi Wnioskodawcy;
- Kwalifikacja zgłoszonych projektów, w której zamieszczono protokoły ZPOT i ZKP oraz Listę Projektów zakwalifikowanych do głosowania (obejmuje nazwę i koszt zadania z podziałem na Obszary);
- Głosowanie, w której wyjaśniono zasady udziału w głosowaniu;
- Mapa projektów zakwalifikowanych do głosowania, w której zaprezentowano mapę miasta Legnica z zaznaczonymi lokalizacjami proponowanych w ramach LBO zadań;
- Ogłoszenie wyników, w której zamieszczono: 1) protokół z głosowania zawierający informacje syntetyczne o liczbie oddanych głosów i analityczne o liczbie punktów zdobytych przez poszczególne projekty i 2) Listę projektów rekomendowanych do realizacji w 2016 r., która zawierała nazwę i koszt realizacji zadań z podziałem na poszczególne Obszary;
- Często zadawane pytania, w której udzielono odpowiedzi na 13 najistotniejszych pytań związanych z udziałem w procedurze LBO (składaniem wniosków i głosowaniem);
- Pomoc i konsultacje, w której zamieszczono dane kontaktowe Punktu Informacyjnego LBO;
- LEGNICA – wykaz Obszarów, w której zamieszczono mapę miasta z zaznaczeniem granic poszczególnych Obszarów wraz z wykazem przynależnych do nich ulic;
- Punkty do głosowania, w której zamieszczono wykaz punktu, w których mieszkańcy mogli zagłosować wraz z zaznaczeniem ich na mapie miasta;
- Do pobrania, w której zamieszczono akty prawne regulujące wdrożenie LBO (Zarządzenia Prezydenta), formularze wniosku i plik z Orientacyjnymi wskaźnikowymi cenami przykładowych inwestycji (około 30 różnorodnych pozycji);

Archiwum poprzednich edycji: 2014 i 2015, w których znalazły się następujące pozycje:

- Lista zakwalifikowanych projektów do głosowania
- Weryfikacja, ocena i kwalifikacja propozycji projektów
- Wyniki wyborów
- Lista zgłoszonych projektów
- Harmonogram Legnickiego Budżetu Obywatelskiego 2014.

Strona aktualizowana jest na bieżąco.

Strona internetowa LBO nie jest zlinkowana ze stroną internetową Urzędu Miasta. Na stronie <http://portal.legnica.eu/> nie ma logo LBO. Informacji o LBO nie publikuje się także w BIP.

Strona internetowa jest przejrzysta i funkcjonalna. Zaś jej zawartość umożliwia zainteresowanym udział

¹¹ W sieci na kanale You Tube Agama Media znaleźliśmy film zatytułowany Spot reklamowy – „Legnicki budżet obywatelski 2016” (który został umieszczony na tym kanale 13.10.2015 r.), jednak nie wiemy czy to oficjalny spot reklamowy, na czyje zamówienie został przygotowany oraz czy był prezentowany w trakcie realizacji LBO 2016. Zob. <https://www.youtube.com/watch?v=kleqYWVsDu4> (dostęp 27.10.2015 r.).

w procedurze, zarówno jako składających wnioski, jak wybierających zadania do realizacji (głosujący). Na plus – w porównaniu z rozwiązaniami stosowanymi w wielu innych samorządach – trzeba zapisać publikację na stronie treści o charakterze poradniczym (FAQ, Przykładowy cennik, Mapę miasta).

Nie posiadamy informacji ani o prowadzeniu kampanii informacyjno-promocyjnej LBO (formy, zasięg), ani o jej kosztach, ani personaliów osoby/osób odpowiedzialnych za realizację tej kampanii. Wiemy, że w 2013 roku wyniosły one „niecałe 50 tys. zł.”, które wydano „m. in. na promocję LBO w mediach, tablicach LED i bilbordach. A także na wyprodukowanie materiałów reklamowych, ulotki plakatów.” A także na „organizację samego głosowania, choć członkowie komisji wyborczych nie otrzymali wynagrodzenia.”¹² Wiemy także, że Miasto Legnica korzysta z informatycznego wsparcia systemu dla budżetu obywatelskiego zet.WIBO dostarczonego przez Przedsiębiorstwo Informatyki ZETO Bydgoszcz SA.¹³ Wiemy także, że organizowane są wystawy na legnickim Rynku prezentujące realizację zadań wybranych w poprzednich edycjach LBO.

LBO posiada profil na portalu społecznościowym Facebook <https://www.facebook.com/LBO-Legnicki-Bud%5BC%5BCet-Obywatelski-779283138851156/>. Założony 3 lipca br. (na dzień 26.10.215 r. miał 144 fanów). Ponadto na tym portalu znajdują się jeszcze dwa profile związane z konkretnymi zadaniami złożonymi do LBO¹⁴.

Podsumowując ten aspekt realizacji LBO możemy stwierdzić, że wypracowano dobry system informacji na temat procedury i jej poszczególnych etapów. Pomimo tego, że Regulamin LBO nie uwzględnia kampanii informacyjno-promocyjnej, co niniejszym rekomenduje się do uzupełnienia w przyszłych edycjach, to jednak prowadzi się działania o takim charakterze, choć trudno oceniać ich oddziaływanie (np. wystawy na legnickim Rynku). Trzeba zauważyć stosunkowo ubogą zawartość stron internetowych Urzędu Miasta, jeśli chodzi o tego typu treści. Ponadto sygnalizuje się, że realizację kampanii informacyjno-edukacyjnej można powierzyć podmiotowi zewnętrznemu, w szczególności lokalnej organizacji pozarządowej wybranej w konkursie ofert¹⁵.

Warunki zgłaszania własnych przedsięwzięć do LBO wydają się niezbyt wygórowane, choć sposób ich prezentacji budzi pewne wątpliwości. Regulamin wprost określa jedynie formalne zasady przygotowania wniosków (§ 2), natomiast zasady merytoryczne wynikają pośrednio z zakresu weryfikacji (§ 3) wniosków oraz zawartości formularza aplikacyjnego.

Zasady formalne obejmują następujące wymogi:

- wniosek „w danym Obszarze może zgłosić każdy pełnoletni mieszkaniec Legnicy”;
- zadanie musi zostać zgłoszone na specjalnie w tym celu opracowanym formularzu;
- wniosek musi uzyskać poparcie „co najmniej 20 pełnoletnich mieszkańców danego Obszaru”;
- wnioski należy składać w określonym w Regulaminie terminie w wyznaczonych miejscach.

Jednak ograniczenie zbiorowości uczestników wyłącznie do grona osób pełnoletnich mieszkających w Legnicy budzi wątpliwości. W sporej grupie budżetów obywatelskich do udziału (przynajmniej na tym etapie) uprawnione są osoby młodsze (przeważnie 16-letnie, a czasem nie stosuje się kryterium wieku, np. Jaworzno), a w nielicznym dopuszcza się udział osób, które mają kontakt z miastem także w inny sposób (np. uczą się, pracują, np. Konin).

Zasady merytoryczne obejmują następujące wymogi:

- szacunkowy koszt projektu (zadania);
- możliwość zrealizowania projektu w danym roku budżetowym;
- zgodność projektu z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego;
- położenie względem terenów zalewowych;
- status własności gruntów z uwzględnieniem gruntów przeznaczonych do sprzedaży.

Formularz wniosku obejmuje następujące pozycje:

- informacje o Wnioskodawcy, w tym dane kontaktowe;
- informacje o zadaniu: nazwa, streszczenie i opis, szacunkowy kosztorys;

¹² Za: http://fakty.lca.pl/legnica,news,43426,ile_kosztowal_obywateli_Legnicki_Budzet_Obywatelski_.html (dostęp 27.10.2015 r.).

¹³ Za: <https://zetwibo.wordpress.com/2015/07/24/legnicki-budzet-obywatelski-2016-z-zet-wibo/> (dostęp 27.10.2015 r.).

¹⁴ Zostaną omówione w części poświęconej efektom społecznym uruchomienia LBO (rozdział 4.5 niniejszego opracowania).

¹⁵ Tego typu rozwiązanie zastosowano w Konińskim Budżecie Obywatelskim.

- lokalizacja zadania;
- uzasadnienie realizacji projektu (poprzez odpowiedzi na takie pytania, jak: Jaki problem rozwiąże zrealizowanie projektu (zadania)? Kto zyska w wyniku realizacji i jego rezultatów? Na ile jest on niezbędny z punktu widzenia mieszkańców Obszaru do realizacji?)

Do formularza dołączony jest szablon „Listy poparcia dla projektu (zadania)”, który obejmuje następujące dane: imię i nazwisko, PESEL i adres zamieszkania.

Konieczność uzasadnienia realizacji zadania, w dodatku w zaproponowanej formie, należy ocenić na plus. Zmusza potencjalnego projektodawcę do wykroczenia poza interes własny lub ograniczonego kręgu osób. To jednak nie może zastąpić powiązania LBO z politykami miejskimi (o czym szerzej w dalszej części raportu). Wątpliwości budzi konieczność podawania numeru PESEL przez osoby popierające wniosek. Zresztą wątpliwość budzi ograniczenie poparcia wyłącznie do mieszkańców danego Obszaru, w sytuacji gdy takie ograniczenie nie obowiązuje ani Wnioskodawców, ani Głosujących, zaś użyteczność niektórych projektów nie ogranicza się tylko do danego Obszaru. Taki wymóg należy ocenić jako nadmierny rygoryzm, w dodatku zmuszający do udostępniania danych osobowych, bez czego na tym etapie można się z powodzeniem obejść.

Zgodnie z Regulaminem LBO Wnioski można było składać od 18 do 30 czerwca, co należy uznać za stosunkowo krótki okres. W większości monitorowanych procedur budżetu obywatelskiego wnioski można składać przez 4 tygodnie, a w niektórych przypadkach nawet dłużej (np. 6 tygodni w Bielsku-Białej). Potencjalni wnioskodawcy mogli skorzystać ze wsparcia Punktu Informacyjnego LBO, do którego dane kontaktowe zamieszczono na stronie internetowej. Mogli także sięgnąć do zamieszczonych na stronie internetowej poradników (FAQ i Przykładowy cennik), choć ten drugi warto byłoby bardziej wyeksponować. Na przykład przenieść z zakładki „Do pobrania” do zakładki „FAQ”. To w tej ostatniej przede wszystkim szukają pomocy zainteresowani.

Nie posiadamy informacji na temat funkcjonowania Punktu Informacyjnego, np. liczby i zakresu udzielonych porad, udostępnionych informacji. Stąd też ocena tego aspektu realizacji LBO jest nie możliwa.

Wiemy, że jedna z lokalnych organizacji pozarządowych prowadziła własny, niezależny od miasta punkt pomocy w pisaniu wniosków do LBO, jednak nie posiadamy żadnych informacji o jego funkcjonowaniu.

Nie posiadamy także informacji o uspołecznieniu tego etapu realizacji LBO, np. w poprzez organizację spotkań, w trakcie których zaprezentowano ideę, wyjaśniono zasady, zachęcano i doradzano przy opracowaniu wniosków (np. w formie „maratonu pisania wniosków”), dyskutowano nad priorytetami rozwoju miasta i projektowanych zadań, publicznie prezentowano pomysły¹⁶, stąd też odpowiedź na pytanie o stopień uspołecznienia okazuje się niemożliwa.

Weryfikacją wniosków złożonych do LBO 2016 zajmuje się kilka podmiotów (§ 3 „Regulaminu”):

- pod względem formalnym Wydział Rozwoju Miasta Urzędu Miasta Legnicy;
- pod względem merytorycznym przez ZTOP;
- listę zadań poddanych pod głosowanie opracowuje ZKP.

Zgodnie z harmonogramem weryfikacja w edycji LBO 2016 powinna zakończyć się do 21 sierpnia. Jej wyniki ogłasza publicznie Wydział Rozwoju Miasta w ciągu 5 dni od tej daty.

W edycji LBO 2016 złożono 87 wniosków, z których pozytywnie zweryfikowano 60 (w obu kategoriach to o 20% więcej niż w edycji poprzedniej) – żaden z wniosków nie został zdyskwalifikowany z powodów formalnych, co należy uznać za duży sukces. Proces weryfikacji wniosków został dobrze udokumentowany:

- w zakładce „Lista zgłoszonych projektów” opublikowano listę złożonych projektów z krótkimi ich opisami¹⁷
- opublikowano Protokół z dnia 30.07.2015 r. z prac Zespołu Technicznej Oceny Projektów, w którym udostępniono informację o wynikach oceny wniosków, który zawiera informacje o: 1) wnioskach, w przypadku których spotykano się z Wnioskodawcami w celu modyfikacji zakresu zadania (takiej procedurze poddano 20 wniosków, z których 2 w końcu uzyskały ocenę negatywną); 2) wynikach oceny merytorycznej wniosków – w przypadku oceny negatywnej podano jej uzasadnienie; 3) informację o połączeniu projektów (w jednym przypadku dwóch, a w drugim trzech);

¹⁶ Przykładem dobrej praktyki w tym zakresie jest na przykład portal Konińska Wylęgarnia Pomysłów <http://pomysl.konin.pl/>, który nota bene był jednym z zadań wybranych do realizacji w pierwszej edycji Konińskiego Budżetu Obywatelskiego.

¹⁷ Treść punktu „Skrócony opis projektu” w formularzu.

- Protokół z dnia 11.08.2015 r. z prac Zespołu Kwalifikacji Projektów, w którym opublikowano ostateczną listę 63 wniosków zakwalifikowanych do głosowania. Ponadto protokół zawiera informację o spotkaniu z Wnioskodawcą w sprawie jednego z projektów.

Dokument „Lista Projektów zakwalifikowanych do głosowania” został opublikowany zgodnie z harmonogramem na stronie LBO. Lista obejmuje wykaz tytułów zadań wraz z ich kosztem dla każdego Obszaru. Ponadto lokalizację tych projektów zamieszczono na mapie miasta <http://www.lbo.legnica.eu/lista-projektow-poddanych-pod-glosowanie>.

Taki system informowania o weryfikacji projektów trzeba zaliczyć na plus LBO.

Na etapie weryfikacji odrzucono co czwarty złożony wniosek. W porównaniu z wieloma innymi monitorowanymi procedurami budżetu obywatelskiego w Polsce, to stosunkowo wysoki odsetek, co przemawia za rozwojem systemu wsparcia potencjalnych wnioskodawców i przeanalizowania wyników weryfikacji, w szczególności pod kątem uzasadnień odrzucenia aplikacji.

Wyboru zadań, zgodnie z § 4 Regulaminu, do realizacji dokonują „osoby pełnoletnie, zameldowane na pobyt stały lub czasowy w mieście Legnica na co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem głosowania”. Głosowanie odbywa się w systemie internetowym. Każdy z uprawnionych „może głosować jednokrotnie na dowolny projekt z dowolnego Obszaru” i ma do dyspozycji 5 punktów, jednak nie jest zobowiązany do rozdysponowania całej przysługującej puli głosów. Natomiast każdy z głosujących, dla ważności głosu, zobowiązany jest do podania następujących danych: 1) imię i nazwisko, 2) adres zamieszkania, 3) PESEL, 4) numery identyfikacyjne z dokumentu tożsamości.

W celu umożliwienia oddania głosu osobom, które nie mają dostępu do internetu lub nie mają kompetencji umożliwiających poprawne zagłosowanie utworzono ponad 30 ogólnodostępnych punktów głosowań zlokalizowanych w wyznaczonych placówkach miejskich¹⁸. Wyniki głosowania dla każdego Obszaru oblicza, analizuje i opracowuje ZKP, który weryfikuje głosy, oblicza liczbę punktów i na tej podstawie tworzy listę rankingową projektów (zadań).

Podsumowując obowiązujące w LBO zasady udziału w głosowaniu warto zasygnalizować: 1) nadmierne wyśrubowane zabezpieczenia oznaczające konieczność podania przez zainteresowanego oddaniem głosu zbyt wielu danych osobowych (adres zamieszkania, PESEL, dane identyfikacyjne dokumentu tożsamości); 2) brak możliwości podziału puli głosów na różne zadania; 3) utworzenie na terenie miasta gęstej sieci punktów głosowania. O ile pierwsze dwa punkty budzą wątpliwości, natomiast należy zaliczyć na plus, także z punktu widzenia wyrównywania szans różnych kategorii potencjalnych uczestników.

Dotarliśmy do nielicznych informacji o działaniach aktywizujących i uświadamiających głosujących realizowanych przez samorząd Miasta Legnicy. Jednym z takich działań jest impreza „Imieniny Ulicy”. Innym prowadzenie profilu LBO na portalu Facebook, który jednak, z uwagi na niewielką popularność, właściwie nie realizuje tego celu¹⁹. Na profilu publikuje się jedynie informacje o kolejnych etapach procedury natomiast ani nie prezentuje projektów zakwalifikowanych do głosowania²⁰, ani nie prowadzi kampanii aktywizującej czy działań edukacyjnych.

Głosowanie odbyło się w przewidzianym w harmonogramie LBO terminie, czyli od 1 do 9 października. Informację o rozpoczęciu głosowania opublikowano na stronie Urzędu Miasta Legnicy w dniu 30 września br.²¹

Wyniki w formie:

a) Protokołu z dnia 09.10.2015 r. z głosowania na projekty w ramach LBO opublikowano zgodnie z harmonogramem, czyli do 23 października – protokół zawiera: 1) zbiorczą liczbę oddanych głosów, 2) sumę punktów, które otrzymały projekty w poszczególnych Obszarach, 3) liczbę punktów, które

¹⁸ Lista punktów została wymieniona w załączniku nr 1 do Regulaminu. W zdecydowanej większości Obszarów wyznaczono po 3 punkty, minimalnie 1, zaś maksymalnie 5.

¹⁹ Profil został założony w lipcu br. i na dzień sporządzenia raportu polubiły go 144 osoby. Zob. <https://www.facebook.com/LBO-Legnicky-Bud%C5%BCet-Obywatelski-779283138851156/> (dostęp 2.11.2015 r.).

²⁰ Takie prezentacje publikuje się na przykład na profilu konińskiego budżetu Obywatelskiego, zob: <https://www.facebook.com/koninskibudzetobywatelski/?fref=ts>.

²¹ Zob. http://www.portal.legnica.eu/aktualnosc-7620-glosujemy_nad_projektami_lbo_2016.html (dostęp 31.10.2015 r.).

otrzymały poszczególne projekty;

b) Listy projektów rekomendowanych do realizacji w 2016 r. wraz z szacunkowymi ich kosztami.

Z dostępnych informacji wynika, że w trakcie głosowania doszło do kilku zdarzeń, które naruszają zasady. Po pierwsze, zaobserwowano, że na tydzień przed formalnym rozpoczęciem głosowania „dostępna jest możliwość oddania internetowego głosu w LBO 2016 (<https://legnica.zetwibo.pl/voting/welcome>)”, co w formie pisemnej zgłoszono organizatorom procedury²².

Po drugie Zespół Kwalifikacji Projektów zidentyfikował przypadki „bezprawnego wykorzystania w nich cudzych danych osobowych” i w związku z tym „jednogłośnie postanowił unieważnić trzy przypadki głosowania elektronicznego”, zaś „na pisemne oświadczenie tych trzech osób, których dane zostały wykorzystane bez ich wiedzy i zgody, w końcowych wynikach głosowania uwzględniono punkty, jakie te osoby postanowiły przyznać konkretnym projektom.” Pytaniem jest czy taka decyzja ZKP jest zgodna z literą i duchem LBO? W szczególności wątpliwości może budzić decyzja o umożliwieniu oddania głosu poszkodowanym, co nie znajduje odzwierciedlenia w Regulaminie LBO.

Nie mamy informacji o formalnych protestach do przebiegu głosowania.

Regulamin w § 4 stanowi, że o wyborze zadania do realizacji decyduje liczba głosów. W przypadku nie wyczerpania puli środków lub uzyskania równej liczby głosów przewidziano możliwość zastosowania specjalnych procedur.

W głosowaniu wzięło udział ponad 13 600 osób, czyli o 67% więcej niż w edycji ubiegłorocznej. Głosujący oddali ponad 67 000 głosów. Frekwencja wyniosła ponad 17%.

W wyniku przeprowadzonego głosowania do realizacji rekomendowano 11 projektów, po 1 z każdego obszaru. Stopień wykorzystania puli środków wyniósł 95%, o czym zadecydował fakt, że w 10 Obszarach największą liczbę głosów uzyskały zadania, których szacunkowy koszt był równy wartości maksymalnej. Dzięki temu nie było potrzeby zastosowania specjalnych procedur.

Wybrane do realizacji zadania uzyskały nieco ponad 25 000 punktów, czyli 37,37% wszystkich przydzielonych przez głosujących, a to znaczy, że 2/3 przyznanych przez głosujących punktów nie zostało wykorzystanych w procesie wyboru. W związku z tym, że zdecydowana większość głosujących wykorzystwała pełną pulę punktów (średnio 4,98 punkta na głosującego) można stwierdzić, że wybrane zadania oddają preferencje jedynie co trzeciej z osób, które zagłosowały. W zdecydowanej większości Obszarów odsetek niewykorzystanych głosów jest wyższy niż 50%, a tylko w jednym zbliża się do 75% (co wynika z faktu, że głosowano tam jedynie na 2 projekty).

Wyniki głosowania ogłoszono przed określonym w harmonogramie terminem i obejmują listę wszystkich projektów z podaniem liczby uzyskanych przez nie głosów.

Podsumowując ocenę etapu głosowania i wyboru trzeba stwierdzić, że niektóre zasady głosowania wydają się niezrozumiałe (przysługująca głosującemu pula 5 punktów bez możliwości podziału głosów na zadania), zaś stosowane zabezpieczenia na wyrost (konieczność ujawniania przez głosujących wielu danych osobowych), które i tak nie wyeliminowały przypadków oszustw. A z drugiej strony skutkuje sporym odsetkiem niewykorzystanych głosów (około 2/3), co może rodzić frustrację uczestników i wzmocniać podejście rywalizacyjne zamiast (rekomendowanego) uzgodnieniowego. Ten proces zdaje się wzmocniać wynik wyboru – w każdym z Obszarów wybrano tylko po jednym zadaniu, których koszt realizacji, we wszystkich, oprócz jednego Obszaru, był równy maksymalnej wartości. Warto zastanowić się nad długookresowymi, społecznymi skutkami takiego wyniku.

Na plus trzeba zaliczyć organizację systemu punktów głosowania, co może przeciwdziałać wykluczeniu z udziału w tym etapie LBO niektórych kategorii mieszkańców.

Nie mamy informacji o prowadzeniu przez samorząd miasta Legnicy działań aktywizujących głosujących i promujących wnioski poddane pod głosowanie, poza zamieszczoną na profilu na Facebooku informacją, że mieszkańcy mogli zapoznać się z projektami w trakcie imprezy „Imieniny Ulicy”. Sposób prowadzenia profilu na portalu społecznościowym nie wydaje się spełniać oczekiwań formułowanych pod adresem działań z zakresu aktywizacji i dostępu do wiedzy.

Pomimo tego, w tegorocznej edycji zagłosowało znacząco więcej osób niż w roku poprzednim, toszacunkową frekwencję na poziomie kilkunastu procent uprawnionych trzeba zaliczyć do przeciętnych

²² Zob. Pismo ws. aktywnego systemu głosowania LBO 2016 r. <http://lsio.org.pl/pismo-ws-aktywnego-systemu-glosowania-l-bo-2016-r/>. Nie znamy odpowiedzi na to wystąpienie.

w skali kraju. Nie znamy odpowiedzi na pytanie o to co przyczyniło się do takiego wzrostu. Jednak nie znamy odpowiedzi na pytanie co spowodowało wzrost zainteresowania udziałem w LBO?

Regulamin w § 4 pkt 5 przewiduje ujęcie wybranych zadań w uchwale budżetowej na rok, w którym mają być realizowane. Na podstawie analizy zapisów uchwały budżetowej miasta Legnicy na rok 2015 stwierdzamy, że zadania wybrane w edycjach LBO 2015 i 2016 zostały ujęte w budżecie miasta na rok 2015. Natomiast Regulamin LBO nie odnosi się do realizacji wybranych zadań.

Nie posiadamy zbiorczej informacji na temat realizacji zadań wybranych w LBO w poprzednich edycjach, a na stronie internetowej LBO nie ma zakładki poświęconej temu aspektowi LBO. I choć faktycznie informuje się o realizacji zadań, to wydaje się, że raczej dość wybiórczo. Tej opinii nie zmienia wystawa inwestycji wybranych przez legniczanie i zrealizowanych w ramach Legnickiego Budżetu Obywatelskiego 2015 zorganizowana w legnickim Rynku. Ponadto informacje o realizacji wybranych projektów publikowane są na stronie internetowej Urzędu Miasta Legnicy²³ czy na profilu na portalu Facebooku.

Regulamin LBO nie przewiduje udziału mieszkańców w realizacji wybranych zadań, czy też informowania ich o konieczności wprowadzania zmian w ich zakresie, które to zmiany wynikły na etapie realizacji przedsięwzięcia.

Regulamin LBO nie zawiera zapisów o postępowaniu w sytuacji, gdy realne koszty realizacji przekraczają dopuszczalne limity? Nie posiadamy także informacji o zaistnieniu takiej sytuacji.

4.4 Ewaluacja LBO

Regulamin LBO nie uwzględnia ewaluacji jako etapu realizacji procedury. Pomimo tego w zasadach kolejnej edycji LBO dokonano kilku zmian, głównie o charakterze technicznym (forma głosowania, wydzielenie kolejnego obszaru, wydłużenie terminu składania wniosków). Żadna z tych zmian nie zmieniła filozofii procedury. Posiadamy informacje o przeprowadzeniu sondażu wśród mieszkańców, jednak nie znamy jego wyników, ani sposobu ich wykorzystania.

Warto zauważyć, że edycja LBO 2014 spotkała się z publiczną krytyką, którą jednak z uwagi na sposób argumentacji (ogólnikowe zarzuty), moment publikacji (w okresie kampanii przed wyborami samorządowymi 2014) oraz fakt, że krytykujący ubiegał się o wybór na radnego należy zakwalifikować jako element walki politycznej²⁴.

4.5 Zagadnienia ogólne

W tej części analizy przyjmijmy się warunkom realizacji LBO (zasobowym i legislacyjnym) oraz społecznemu oddziaływaniu procedury.

Na tym etapie realizacji badania nie dysponujemy informacjami o zasobach (finansach, kadrach) zaangażowanych we wdrożenie procedury: liczbie osób pracujących na co dzień przy LBO na każdym etapie jego realizacji, kosztach ponoszonych w związku z tymi działaniami (np. utrzymanie strony internetowej, wynagrodzenia osób weryfikujących zgłoszone wnioski²⁵). Wydaje się, że warto informować mieszkańców o techniczno-organizacyjnym wysiłku samorządu miasta związanym z wdrożeniem LBO. Od tego także zależy jakość procedury i udział w niej mieszkańców miasta.

Formalnie Rada Miasta włączona jest w realizację LBO jedynie na etapie weryfikacji wniosków i przeprowadzenia głosowania (udział radnych w Zespole Kwalifikacji Projektów). O takiej roli Rady decyduje sposób przyjęcia Regulaminu, czyli zarządzenie Prezydenta, natomiast nie znamy odpowiedzi na pytanie o to dlaczego LBO nie był przedmiotem dyskusji radnych na sesjach w bieżącym roku.

Na podstawie analizy protokołów z posiedzeń Rady Miejskiej Legnicy w okresie od stycznia do września br. (protokoły od IV do XII) stwierdzamy, że Rada nie zajmowała się LBO, oprócz wyboru przedstawicieli Rady

²³ Zob. np. „Legnicki Budżet Obywatelski w fazie przygotowania realizacji inwestycji” (http://portal.legnica.eu/aktualnosc-5464-legnicki_budzet_obywatelski_w_fazie.html, dostęp 27.10.2015 r.).

„LBO. Powstaje parking przy ul. Wielkiej Niedźwiedzicy” (http://www.portal.legnica.eu/aktualnosc-7700-lbo_powstaje_parking_przy_ul_wielkiej.html, dostęp 31.10.2015 r.).

²⁴ Zob. „LBO chluba czy farsa Legnicy?”, za: <http://paszyn.pl/lbo-chluba-czy-farsa-legnicy/> (dostęp 2.11.2015 r.).

²⁵ Poza dość ogólną informacją, że koszt kampanii promocyjnej jednej z edycji wyniósł około 50 000 zł.

Miejskiej Legnicy do pracy w Zespole Kwalifikacji Projektów do Budżetu Obywatelskiego miasta Legnicy na rok 2016, gdzie na wniosek jednego z radnych postanowiono powierzyć wyznaczenie reprezentantów klubom radnych i prezydium Rady²⁶. Radni podczas analizowanych tu sesji nie zgłaszali pytań i interpelacji w sprawie realizacji LBO.

Regulamin nie odnosi się do przyjętych przez samorząd miasta polityk miejskich. Jedynie w § 3 na etapie weryfikacji merytorycznej przewidziano:

- stwierdzenie zgodności złożonego wniosku z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego,
- weryfikację własności gruntów z uwzględnieniem gruntów przeznaczonych do sprzedaży.

W jednym z wpisów na profilu LBO stwierdza się wprost, że „Wiele projektów zgłaszanych do zrealizowania w ramach Legnickiego Budżetu Obywatelskiego to stworzenie placów zabaw dla dzieci. Takie place to ogromna radość szczególnie dla najmłodszych mieszkańców Legnicy.”²⁷ Zjawisko dominacji jednego typu projektów realizowanych dzięki procedurze LBO wydaje się dosyć powszechne, co jednak może prowadzić do zaspokojenia potrzeb tylko jednej z grup społecznych, kosztem innych. A tym samym stanowi argument za powiązaniem LBO z politykami miejskimi ujętymi w obowiązujących w samorządzie strategiach, programach czy planach.

Niezwykle istotnym aspektem realizacji procedur budżetu obywatelskiego jest ich oddziaływanie na inne formy partycypacji obywatelskiej w samorządach. Jedną z miar jest ewentualna zmiana wysokości puli środków na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe w ramach Roczno Programu Współpracy czy zmiana wielkości budżetów jednostek pomocniczych samorządu²⁸.

W przypadku Legnicy, z uwagi na zapis w Rocznych Programach Współpracy, że „Na realizację programu Gmina Legnica przeznaczy rocznie nie mniej niż 1.500.000 zł.”²⁹, możemy odnieść się jedynie do sytuacji w latach 2013-2014. Ponieważ tylko za ten okres opracowano sprawozdania z realizacji RPW. Jak wynika z tych sprawozdań kwota środków „Na konkursy dla organizacji pozarządowych przeznaczono łącznie w budżecie miasta” wzrosła z 2.923.660,00 zł (2013) do 3.603.024,00 zł (2014).

Instrumenty wspierania partycypacji obywatelskiej mają nie tylko charakter finansowy, ale także proceduralny, umożliwiając zgłaszanie inicjatyw uchwałodawczych przez mieszkańców miasta. Statut Legnicy (§ 42 pkt 8) stanowi, że z inicjatywą uchwałodawczą może wystąpić grupa 200 mieszkańców miasta posiadających czynne prawo wyborcze. Na podstawie analizy protokołów z sesji Rady Miejskiej Legnicy za okres styczeń – wrzesień br. stwierdzamy, że w tym okresie mieszkańcy nie skorzystali z takiej możliwości i nie złożyli żadnego projektu uchwały.

Nie dysponujemy informacjami o oddziaływaniu LBO na procesy aktywizacji społecznej, w tym zaangażowanie mieszkańców w promocję zgłoszonych przez siebie projektów, czy tworzenie na tej podstawie oddolnych inicjatyw.

Mieszkańcy podejmowali działania na rzecz promocji swych pomysłów, przykładami takich działań są np. dwa profile związane z konkretnymi projektami na portalu Facebook, chociaż zasięg ich oddziaływania nie wydaje się duży³⁰.

4.6 Podsumowanie – wnioski i rekomendacje

Wyniki przeprowadzonego monitoringu pozwalają na sformułowanie następujących wniosków i rekomendacji pod adresem LBO.

LBO wydaje się łączyć elementy procedury administracyjnej z procesem partycypacji obywatelskiej. Na to pierwsze wskazuje techniczny charakter Regulaminu, nie uwzględnienie w nim działań edukacyjnych i aktywizujących społeczność do udziału, słabe włączenie Rady Miejskiej i radnych w proces. Na to

²⁶ Zob. Protokół Nr VIII/15 sesji Rady Miejskiej Legnicy z dnia 25 maja 2015 r.

²⁷ Jeden z argumentów przywołanych w artykule krytykującym LBO odnosi się wprost do tej sytuacji. Zob. „LBO chluba czy farsą Legnicy?”, zob. <http://paszyn.pl/lbo-chluba-czy-farsa-legnicy/> (dostęp 2.11.2015 r.).

²⁸ W ostatnim czasie obserwujemy niekorzystne zmiany sytuacji na tej ostatniej płaszczyźnie polegające – z uwagi na wprowadzenie budżetu obywatelskiego – na odebraniu tych środków radom dzielnic (np. Katowice).

²⁹ Taki zapis widnieje zarówno w RPW na rok 2013, jak i projekcie na rok 2016.

³⁰ Udział w każdym z tych wydarzeń zadeklarowało na portalu kilkadziesiąt osób.

drugie uspołecznienie procesu kwalifikacji i wyboru zadań do realizacji, system wsparcia potencjalnych wnioskodawców czy gęsta sieć punktów do głosowania. Z dostępnych informacji wynika, że prowadzono działania promujące LBO i zachęcające do udziału, jednak wydają się one dość niespójne i rozproszone. Być może rozwiązaniem byłoby powierzenie tego typu działań lokalnej organizacji pozarządowej.

LBO cieszy się wzrastającym zainteresowaniem mieszkańców – tak na poziomie liczby składanych wniosków, jak i udziału w głosowaniu, który mieści się na poziomie średniej ogólnopolskiej, jednak z uwagi na brak danych, trudno oceniać oddziaływanie LBO na pozostałe działania zorientowane na wzmacnianie innych form partycypacji społecznej.

Zestawiając plusy i minusy LBO do tej pierwszej kategorii zaliczymy następujące aspekty.

Funkcjonalną stroną internetową, która pozwala zorientować się zainteresowanym w zasadach LBO i warunkach udziału w nim oraz przebiegu poszczególnych jego etapów, poza etapem realizacji zadań wybranych do realizacji.

System wsparcia udzielanego potencjalnym wnioskodawcom. Dostępne na stronie informacje (FAQ, cennik przykładowych inwestycji), działanie Punktu Informacji to rozwiązania, które mogą sprzyjać poprawnemu przygotowaniu wniosku, to znaczy takiego, który przejdzie etap weryfikacji. Pomimo tego odsetek odrzuconych aplikacji, choć uległ zmniejszeniu, to i tak należy do wysokich w skali kraju.

Konieczność uzyskania poparcia pod wnioskiem określonej liczby osób, co – oczywiście z wieloma zastrzeżeniami – nadaje pomysłowi pewien wymiar uspołecznienia. Podobnie, jak konieczność podania we wniosku uzasadnienia realizacji projektu, co zmusza potencjalnego projektodawcę do wykroczenia poza interes własny lub ograniczonego kręgu osób.

Uspołecznienie procesu weryfikacji i opracowania wyników przez włączenie do ZKP przedstawicieli lokalnych sieci organizacji pozarządowych, którzy stanowią 1/3 jego członków.

Zapis Regulaminu o ujęciu wybranych zadań w projekcie budżetu i faktyczną realizację tego zapisu, co niewątpliwie zwiększa zaufanie potencjalnych uczestników do mechanizmu, choć w jeszcze większym stopniu wiarygodność zwiększa realizacja wybranych zadań zgodnie z założeniami sformułowanymi we wniosku poddanym pod głosowanie. Nierzadko na etapie realizacji dochodzi do wprowadzania zmian – często wynikających z uwarunkowań nieznanych na etapie planowania – i w efekcie zostaje zrealizowana inwestycja odbiegająca od pierwotnych zamysłów. Stąd też ważne jest włączenie projektodawców także w ten etap realizacji projektu.

Utworzenie gęstej liczby punktów do głosowania, co wydaje się wyrównywać szanse różnym kategoriom uczestników.

Publikacja dokumentacji z etapu weryfikacji i głosowania (protokoły ZTOP i ZKP).

Natomiast do minusów zaliczymy.

Przede wszystkim wielkość puli środków (0,5% wydatków budżetu miasta) oddanych do bezpośredniej decyzji mieszkańców, zawężenie zakresu przedmiotowego wyłącznie do inwestycji oraz struktura podziału środków pomiędzy Obszary miasta. To powoduje, że do realizacji wybieranych jest po jednym zadaniu w danym Obszarze. I choć niewątpliwie wybrane zadania zaspokajają potrzeby niektórych grup mieszkańców. To jednak wpływ mieszkańców na funkcjonowanie miasta okazuje się stosunkowo ograniczony. Przy okazji warto zadać sobie pytanie interesów, których grup nie zaspokajają wybrane do realizacji zadania³¹?

Nie uwzględnienie w procedurze jej istotnych, rekomendowanych etapów: tworzenie Regulaminu, kampania edukacyjno-aktywizująca, realizacja projektów czy ewaluacja³².

Brak informacji o etapie wprowadzania zmian w Regulaminie.

Brak powiązania LBO z politykami miejskimi (strategiami, programami, planami), co może prowadzić do realizacji przedsięwzięć zaspokajających kapryсы mieszkańców a nie potrzeby społeczności lokalnej.

Zawężenie zbiorowości uczestników wyłącznie do grona pełnoletnich mieszkańców Legnicy.

Wątpliwości budzi konieczność podawania numeru PESEL przez osoby popierające wniosek³³, choć takiego

³¹ To zjawisko jest zresztą typowe dla procesów budżetu obywatelskiego w Polsce. Jednorodność zadań wybranych w jednej poprzedniej edycji LBO sygnalizowano w cytowanym tu już artykule. Tego typu zagrożenie nie należy do wyjątków

³² Por. Standardy procesów budżetu partycypacyjnego w Polsce, Fundacja Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”, Warszawa 2014, <http://partycypacjaobywatelska.pl/wp-content/uploads/2014/06/broszura-budzety-partycypacyjne.pdf>.

³³ To jedna ze zmian wprowadzonych w tegorocznej edycji. Nie znamy jej uzasadnienia.

obowiązku nie ma Wnioskodawca. Zresztą wątpliwość budzi ograniczenie możliwości udzielenia poparcia wniosku wyłącznie przez mieszkańców danego Obszaru, w sytuacji gdy takie ograniczenie nie obowiązuje ani Wnioskodawców, ani Głosujących, zaś użyteczność niektórych projektów nie ogranicza się tylko do danego Obszaru i jego mieszkańców.

Brak działań edukujących i aktywizujących (np. w formie „maratonu pisania wniosków”, jak ma to miejsce w Koninie), czy deliberacyjnych (np. stosowanych w Dąbrowie Górniczej), które być może mogłyby obniżyć odsetek głosów niewykorzystanych.

Zaś konieczność podawania na etapie głosowania danych identyfikacyjnych dokumentu tożsamości trzeba uznać za obowiązek nieuzasadnionego ujawniania danych osobowych.

Niespójne działania informacyjne, szczególnie o charakterze promocyjnym oraz w zakresie informowania o uzyskanych efektach (brak zbiorczej, publicznie dostępnej informacji na ten temat).

Realizacja edycji LBO 2016 przebiegała zgodnie z założeniami i choć w trakcie zewnętrznego monitoringu natrafiliśmy na pewne dysfunkcje (zresztą zasygnalizowane przez uczestników procedury – ZKP i lokalną organizację społeczną), to jednak wydaje się, że nie powinny one stanowić podstawy do kwestionowania wyniku wyboru wniosków do realizacji.

Ponadto na podstawie analizy danych rekomenduje się rozważenie przez organizatorów zmianę sposobu głosowania: bądź poprzez likwidację puli 5 punktów, bądź umożliwienie podziału tych punktów pomiędzy większą liczbę projektów. W sytuacji, gdy głosujący przydzielali pełną pulę punktów (średnia to 4,98 punkta na głosującego) taki system głosowania wydaje się wprowadzać niepotrzebną komplikację. Natomiast możliwość podzielenia tej puli na większą liczbę projektów może ułatwić wybór, zmienić charakter procedury z rywalizacyjnego na uzgodnieniowy, obniżyć poziom frustracji uczestników (mierzony liczbą niewykorzystanych głosów/punktów) czy zwiększyć stopień zaspokojenia potrzeb lokalnej społeczności.